

UNELTE DE ARAT DIN EPOCA FEUDALĂ ÎN JUDEȚUL DÎMBOVIȚA

VALERIU BERBECARU

Agricultura ca principală ramură de producție în orînduirea feudală, reprezenta ocupația de bază pentru marea majoritate a populației țării.

Dezvoltarea agriculturii, ca urmare a dezvoltării mijloacelor de producție, a dus la creșterea producției agricole. Creșterea producției cerealiere s-a realizat și prin intensificarea exploatării țăranilor clăcași și extinderea terenurilor agricole¹.

În defrișarea de noi terenuri și întreținerea în condiții mai bune a celor vechi, în vederea obținerii de producții mai mari de cereale, un rol important l-a avut perfecționarea uneltelor de producție.

Creșterea numerică și perfecționarea uneltelor agricole — mai ales a acelor cu tracțiune animală folosite pentru aratul cîmpului — au fost determinate de necesitatea sporirii producției cerealiere, ca urmare a cererii tot mai mari pe piața internă și externă, îndeosebi în feudalismul târziu.

În lucrarea de față vom căuta să prezentăm cîteva unelte de arat folosite în agricultura feudală în județul Dimbovița pe baza materialului existent în patrimoniul Muzeului de istorie — Tîrgoviște.

*
*   *
*

În urma cercetărilor făcute în județul Dimbovița s-au descoperit patru brăzdare de plug și un fier lung, din care : un brăzdar simetric și trei brăzdare asimetrice.

¹ Istoria României, vol. IV, edit. Academiei, 1964, pag. 182.

Brăzdarul simetric descoperit în comuna Dragomirești (nr. 1) aparține unui plug simetric cu corman schimbător. Plugul simetric este format din patru părți de bază: talpă, grindei, coarnele și bîrsa, precum și brăzdar, fierul lung și roți².

Plugul simetric cu corman schimbător are o vechime determinată de descoperirile arheologice care îl găsesc prezent în agricultura dacilor, apoi în epoca stăpînirii romane și continuă să fie folosit pînă în feudalismul tîrziu.

Caracteristicile sale tehnice fiind apreciate i s-au adus în decursul timpului îmbunătățiri, cum a fost, de exemplu, cu prilejul concursului de pluguri de la Cluj din anul 1845³.

Plugul simetric era prevăzut cu un brăzdar simetric care acționa în poziție orizontală, avînd lățimea lamei mai mare ca buçsa deschisă pentru a favoriza înaintarea uneltei, tăind în acest fel cu ușurință solul fără a lăsa locuri nearate.

În cazul de față brăzdarul simetric are dimensiuni mari: lungimea lamei fiind de 60 cm, lățimea de 20 cm, ceea ce presupune că era folosit pentru defrișarea pădurilor care mai păstrau rădăcini de arbori sau pentru solul pietros.

Acest brăzdar simetric după mărime și construcție se apropie de brăzdarul de pe frontispiciul casei nr. 790 de la Miercurea Sibiului din 1800⁴ și de brăzdarul de la plugul simetric îmbunătățit care a obținut premiul întii la concursul de pluguri ce a avut loc la Cluj în anul 1845⁵.

Ceea ce mai remarcăm este și faptul că brăzdarul simetric este de dimensiuni mari, la fel ca și cele asimetrice, spre deosebire de Moldova, unde brăzdarele simetrice sînt mult mai mici decît cele asimetrice. Deci acest brăzdar aparține feudalismului tîrziu, cînd necesitatea crescîndă de cereale pe piața internă și mai ales externă impunea o agricultură extensivă.

În colecția muzeului se mai găsesc expuse trei brăzdare asimetrice care aparțineau unor pluguri asimetrice cu corman fix. Plugul asimetric cu corman fix este format din patru părți de bază: talpă, grindei, corman și bîrsă, precum și brăzdarul, fierul lung și roțile⁶.

Unul din cele trei brăzdare asimetrice (nr. 2) descoperit în comuna Riu-Alb (județul Dîmbovița) de dimensiuni mari are lungimea 35 cm. iar lățimea maximă a lamei de 44 cm. Ca mărime și tehnică de construcție se apropie de cele două brăzdare asimetrice de la mănăstirea Probota (Suceava)⁷, de cinci brăzdare asimetrice de la Muzeul de istoric

² N. Edroiu — P. Gyulai *Evoluția plugului în Țările Române* în ACTA MUSEI NAPOCENSIS Vol. II, 1965, pag. 310.

³ Idem, pag. 338.

⁴ Idem, pag. 332 (fig. 17).

⁵ Idem, pag. 339 (fig. 24).

⁶ Idem, pag. 310.

⁷ V. Neamțu *Contribuții la problema uneltelor de arat din Moldova în perioada feudală* în Arheologia Moldovei Vol. IV, pag. 311.

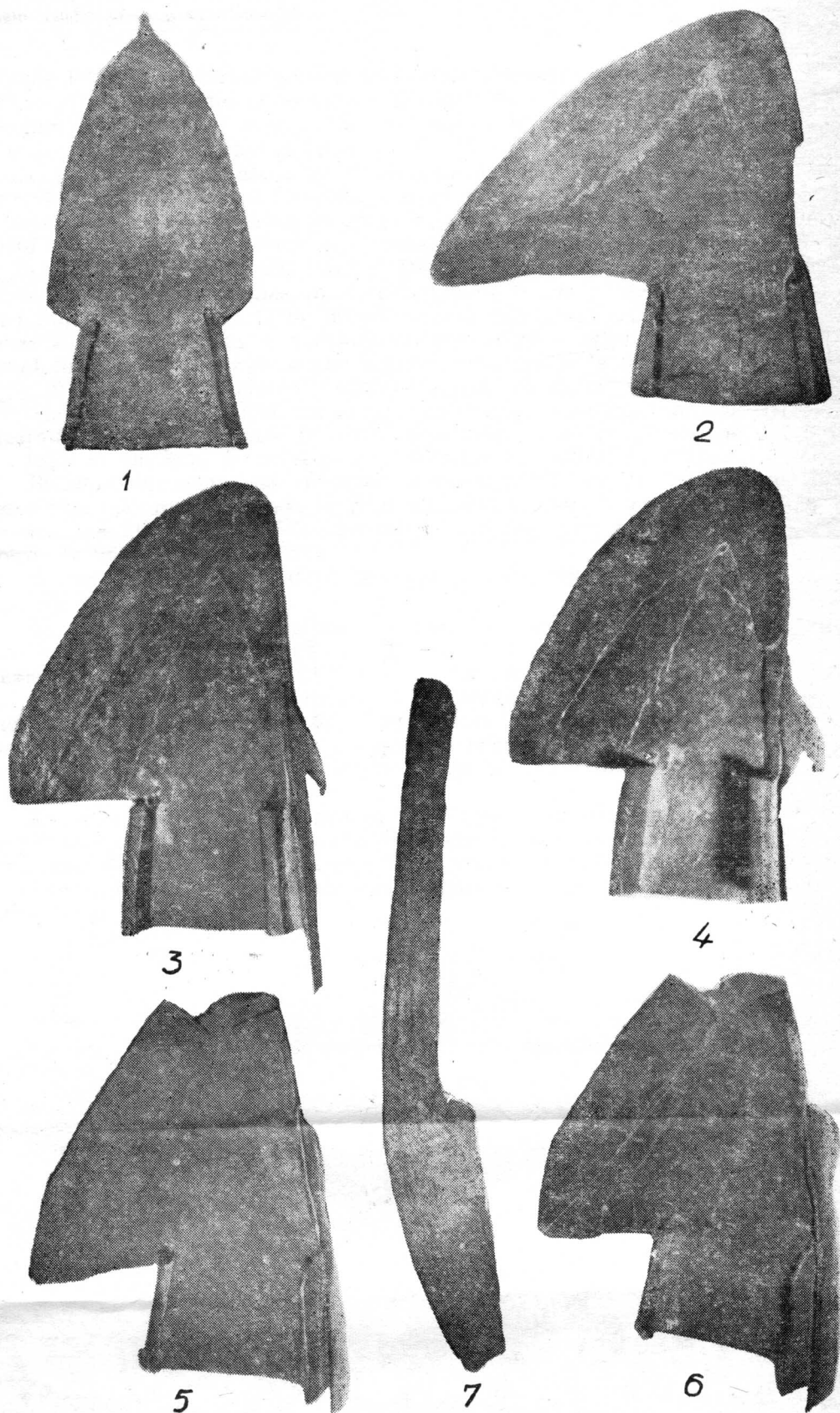

Fig. I: 1 — brăzdar simetric, 2, brăzdar asimetric, 3, 4 — brăzdar asimetric și semiprofil, 5, 6 — brăzdar asimetric și semiprofil, 7 — fierul lung

„Vasile Pârvan“ — Bîrlad și de trei brăzdare asimetrice de la Muzeul de istorie „Dimitrie Cantemir“ — Huși⁸. Excepție face însă o latură a buceșii deschise a brăzdarului care nu se prelungește pînă la vîrfurile lui, ca la cele de la Proboța, Bîrlad și Huși.

Celelalte două brăzdare tot de dimensiuni mari sînt descoperite, primul (nr. 5—6) în satul Racovița, comuna Bucșani, județul Dimbovița, în anul 1955, cu lungimea de 28 cm și lățimea lamei 41 cm, împreună cu fierul lung, de lungime 67 cm. și lățimea lamei 24 cm; al doilea (nr. 3—4) în comuna Dragomirești, județul Dimbovița, în anul 1956, cu lungimea de 28 cm. și lățimea maximă a lamei 40 cm. Ambele brăzdare au paralel cu una din laturile buceșii o lamă mai lungă care se sudează către vîrfurile brăzdarului și prezintă un pinten spre exterior. Lama de metal folosea la o stabilitate mai mare a brăzdarului la talpa plugului, iar pintenul în consolidarea brazdei ori în ridicarea sau adîncirea acesteia. Spunem aceasta deoarece brăzdarul asimetric (nr. 3—4) prezintă o îndoire spiralică în vîrfurile pintenului, ceea ce presupune că era legat cu un lanț, probabil pentru ridicarea sau adîncirea brazdei.

Brăzdarelor asimetrice meșterii s-au străduit să le asigure o rezistență mai mare, fixîndu-le prin sudare „la fier“⁹ benzi de fier pe marginea lamelor. În felul acesta se asigura călirea metalului și lipirea benzilor de fier de brăzdar.

Brăzdarele asimetrice după mărime și construcție aparțin feudalismului tîrziu.

În ceea ce privește originea lor, conchidem că au unele trăsături care le apropie de brăzdarele din Transilvania (sec. XVI—XVII)¹⁰ și chiar mai tîrziu, precum și de unele brăzdare din Moldova.

S-ar putea ca aceste brăzdare să fie opera unor meșteri ardeleni, dacă ținem mai ales seama că Transilvania era un puternic centru meșteșugăresc și că Tîrgoviștea era un nod principal de drumuri comerciale și o piață importantă de desfacere a mărfurilor negustorilor ardeleni.

Documentația de care dispunem astăzi nu ne permite să enunțăm cu precizie originea acestor unelte de arat. Rămîne ca în viitor, pe baza unor cercetări mai ample și a unor analize metalo-chimice asupra metalelor din principalele centre meșteșugărești, să se poată determina proveniența lor.

⁸ Aducem și pe această cale mulțumiri muzeelor din Huși și Bîrlad pentru sprijinul acordat.

⁹ Prin sistemul „la fier“ se înțelege înroșirea brăzdarelor și sudarea prin aplicarea unei benzi de metal roșu prin lovire, după care se introduce în apă. Repetîndu-se de cîteva ori se obține sudarea și călirea metalului.

¹⁰ Istoria României Vol. II, edit. Academiei, 1962, pag. 881, fig. 264.

OUTILS À LABOURER LA TERRE DE L'ÉPOQUE FÉODALE DANS LE
DISTRICT DE DÎMBOVIȚA

— Résumé —

L'agriculture a connu un rapide développement dans les Pays Roumains, comme branche principale de la production du féodalisme tardif. Par une exploitation intensifiée de la paysannerie et par une agriculture extensive on a réalisé une augmentation de la production agricole. En même temps les outils nécessaires au travail de la terre se sont perfectionnés et leur nombre s'est agrandi considérablement. Dans le patrimoine du Musée d'histoire de Tirgoviște on trouve : quatre socs (fers à charrue) et un fer plus long que d'habitude, un soc symétrique et trois socs asymétriques. Les recherches les ont découverts dans les villages. Dragomirești (un soc symétrique), Bucșani, Riu-Alb (des socs asymétriques); leur date de construction a été établie selon leur grandeur et leur technique de construction, ainsi que selon les analogies avec les socs trouvés en Moldavie à Probota, Bîrlad, Huși et de Transylvanie à Miercurea-Sibiului et à Cluj. Ils appartiennent à la même époque du féodalisme tardif.